

Сали Пейдж

ПАЗИТЕЛКАТА НА ИСТОРИИ

София, 2023

Преводът е направен по изданието:

Sally Page

THE KEEPER OF STORIES

One More Chapter

© 2022 by Sally Page

First published by One More Chapter,

a division of HarperCollins *Publishers*.

All rights reserved.

С изключение на историческите личности и факти, споменати в книгата, всички действащи лица, събития и места, описани в нея, са плод на художествена измислица и каквото и да било съвпадение с реално съществуващи хора, учреждения, събития или места е напълно случайно.

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или възпроизвеждана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Ирина Димитрова, превод, 2023

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2023

ISBN 978-619-01-1169-6

Сали Пейдж

ПАЗИТЕЛКАТА
НА
ИСТОРИИ

Превод от английски

Ирина Димитрова

СЕРИЯ „КРАСНОГЛЕД“

- „Творци на съвпадения“, Йов Блаум
„Тежък дар“, Уилям Кент Крюгер
„Еуфория“, Лили Кинг
„Момичето от Бруклин“, Гийом Мюсо
„Един аристократ в Москва“, Еймър Тауълс
„Еротични истории за пенджабски вдовици“, Бали Каур Джасвал
„Жените, които купуват цветя“, Ванеса Монфорт
„Парижката квартира“, Гийом Мюсо
„Люляковите момичета“, Марта Хол Кели
„Между небето и Лу“, Лорен Фуше
„Изгубени кучета и самотни души“, Люси Дилън
„Момичето и нощта“, Гийом Мюсо
„Сто парченца от мен“, Люси Дилън
„Момичето, което някога познаваше“, Трейси Гарвис Грейвс
„Жените в замъка“, Джесика Шатък
„Тайният живот на писателите“, Гийом Мюсо
„Предопределени един за друг“, Мади Доусън
„Библиотекарката от Аушвиц“, Антонио Итурбе
„Проект *Истина*“, Клеър Пули
„Войната на Хана“, Джан Елайсбърг
„Деца от Бхут базар“, Дипа Анаппара
„Последният влак за Лондон“, Мег Уейт Клейтън
„Животът е роман“, Гийом Мюсо
„Чаеното момиче“, Лиза Сий
„Изгубени рози“, Марта Хол Кели
„Да убиваш осъзнато“, Карстен Дусе
„Вода за цветята“, Валери Перен
„Непознатата от Сена“, Гийом Мюсо
„Правилата на доброто възпитание“, Еймър Тауълс
„Уроци по химия“, Бони Гармъс
„Островът на морските жени“, Лиза Сий

*На баща ми
с цялата ми любов*

СЪДЪРЖАНИЕ

Пролог	9
1 Началото на историята.....	11
2 Семейни истории.....	17
3 Истории в етажите.....	21
4 Всеки има песен да запее (и причина да танцува).....	26
5 Историята на един съпруг	31
6 Всяка история има нужда от злодей (важното изключение)	37
7 Историята на едно рошаво куче.....	42
8 Никога не съди книгата по корицата	49
9 В търсене на героиня.....	57
10 Всеки човек трябва да остави една история по-хубава, отколкото я е намерил	62
11 Да избереш своята собствена история	67
12 Всяка история има начало	71
13 Всяка история завършва със смърт.....	76
14 Един идеален момент.....	85
15 Най-старата история на света	90
16 Възможно е да те очакват неприятности	102

17	Историите трябва да се разказват, иначе умират....	111
18	Домът е там, където е сърцето.....	121
19	Никога не разказвай история на глух човек.....	128
20	Малките и големите пречки.....	132
21	Когато ножът опре до кокала.....	137
22	Разказ на пътешественик.....	145
23	В търсене на Шехерезада.....	151
24	Остров от книги.....	161
25	Да четеш между редовете.....	167
26	Чуждестранният принц.....	175
27	Питие преди история.....	184
28	Никога нищо не записвай.....	192
29	Тихите гласове.....	202
30	Крайт на историята.....	214
31	Неразказаната история.....	222
32	Скръбта не е толкова тежка като вината.....	234
33	Всяка история има две страни.....	241
34	Момчето и кучето.....	245
35	Думи, написани на хартия.....	257
36	Крайт на една епоха.....	265
37	Всички сме разказвачи.....	271
	Бележка на автора.....	282
	Благодарности.....	283

ПРОЛОГ

Всеки има история за разказване.
Ами ако някой няма своя? Тогава какво?

Превръща се в колекционер на чуждите истории. Като Джанис.

Веднъж бе гледала речта при получаването на „Оскар“ на известна английска актриса, призната за *Национално богатство*. В нея тя описва ранните си години като чистачка и как изпълнена с младежка надежда, бе стояла пред огледалата в чуждите бани и държала четката за чистене на тоалетни сякаш е статуетката „Оскар“. Джанис се чудеше какво ли щеше да се случи, ако *Национално богатство* не бе станала актриса. Дали все още щеше да бъде чистачка като нея? Двете са приблизително на еднаква възраст – наблизават петдесетте – и според нея дори малко си приличат. Е (не може да сдържи усмивката си), може би не чак толкова, но и двете са ниски, което им вещае набита фигура в бъдеще. Чуди се дали *Национално богатство* също щеше да стане колекционер на чужди истории.

Не си спомняше как започна колекцията ѝ. Може би с нещо, което бе зърнала, докато пътуваше с автобуса през околностите на Кеймбридж до работа? Или с част от разговор, който бе дочула, докато миеше някой умивалник? Не след дълго (докато почистваше прах във всекидневна или размразяваше хладилник) забеляза, че хората ѝ разказваха своите истории. Вероятно

винаги го бяха правили, но сега беше различно, сега историите напиреха да стигнат до нея и тя ги притегляше към себе си. Знаеше, че е удобен съд. Докато слушаше историите, с леко кимване потвърждаваше истината: че за множество хора тя е простичка, грозновата купа, в която могат да изляят тайните си.

Историите често са неочаквани; понякога смешни и ангажиращи. Друг път са пропити от съжаление или пък утвърждаващи живота. Мислеше си, че хората може би говорят с нея, защото вярва в историите им. Наслаждаваше се на неочакваното и приемаше изцяло преувеличенията им. Вечер у дома, при съпруга си, който я заливаше по-скоро с речи, отколкото с истории, тя мислеше за любимите си истории и си ги припомняше с удоволствие една по една.

Началото на историята

Понеделник има ясно определен ред: започва със смях; тъга се появява към края на деня. Като неподходящи си подпори за книги, това са нещата, които поддържат нейния понеделник. Подредбата е умишлена, тъй като перспективата за смях ѝ помага да стане от леглото и ѝ вдъхва сила за предстоящото.

Джанис е установила, че добрата чистачка може до голяма степен да определя работните си дни и часове – и още по-важно, за да балансира понеделника си – реда, по-който чисти в определен ден. Всеки знае, че е трудно да се намери надеждна чистачка, и изненадващ брой хора в Кеймбридж, изглежда, са разбрали, че Джанис е изключителна чистачка. Не е много сигурна за похвалата „изключителна“ (дочута, когато една от работодателките ѝ беше поканила приятелка на кафе). Знае, че не е изключителна жена. Но дали е добра чистачка? Да, смята, че това е вярно. Със сигурност има достатъчно опит. Надява се обаче това да не е равностоятката на живота ѝ: „Тя чистеше добре.“ Щом слиза от автобуса, тя кимва на шофьора, за да се отърси от тази все по-често появяваща се мисъл. Той кимва в отговор и за миг ѝ се струва, че ще ѝ каже нещо, но вратите въздъхват, сякаш издишат, потръпват и се затварят.

Щом автобусът потегля, пред очите ѝ от другата страна на пътя се разкрива дълга раззеленена улица със самостоятелни къщи. Някои от прозорците светят; други са засенчени и тъмни. Представя си, че зад всички тези прозорци се крият множество истории, но тази сутрин я интересува само една. Историята на

мъжа, който живее в къщата на ъгъла, безразборно построена в едурдиански стил: Джорди Боуман. Не смята, че някой от другите ѝ клиенти познава Джорди, и е убедена, че е малко вероятно да се запознаят чрез нея (според Джанис светът ѝ не би трябвало да работи по такъв начин). Но разбира се, чували са за Джорди Боуман. Всеки е чувал за Джорди Боуман.

Джорди живее в къщата повече от четирийсет години. Първо наел стая като квартирант – наемите в Кеймбридж били значително по-ниски, отколкото в Лондон, където работел. В крайна сметка, когато се оженил, купил къщата от хазайката си. Двамата със съпругата му не могли да понесат да изхвърлят останалите квартиранти, така че разрастващото се семейство живеело заедно с художници, учени и студенти, докато един по един всички се изнесли по собствено желание. Тогава започвала битката за новоосвободената стая.

„Джон беше най-хитрият – често с гордост си припомня Джорди. – Той преместваше багажа си, преди още да са приключили с изнасянето.“

Джон е най-големият син на Джорди и сега живее в Йоркшър със семейството си. Останалите потомци на Джорди са пръснати по света, но идват да го видят, когато могат. Обичната му съпруга, Ани, е мъртва от няколко години, но нищо в къщата не се е променило, откакто я е напуснала. Всяка седмица Джанис полива цветята ѝ – някои вече големи като храсти – и чисти праха от колекцията ѝ романи от американски автори. Джорди насърчава Джанис да ги заема и понякога тя взема Харпър Лий или Марк Твен у дома със себе си, за да ги добави към подбора си от успокоителни четива.

Джорди отваря вратата, преди да е посегнала за ключа си.

– Казват, че най-важно е да улучиш момента – прогърмява той срещу нея. Джорди е с великолепно телосложение и подobaващо прекрасен глас. – Влизай и ще започнем с кафе.

Това е намек за нея да направи кафе за двамата – с обилно добавено горещо мляко, точно както го обича Джорди и точно както го правеше Ани. Тя няма нищо против. През повечето време Джорди сам се грижи за себе си (когато не е в Лондон, отвъд океана или в някоя кръчма) и тя чувства, че Ани би одобрила да го поглези от време на време.

Историята на Джорди е една от любимите ѝ. Напомня ѝ за силата на човешкия дух. Определено има и нещо за уменията човек да използва дарбите си, но не ѝ се иска да размишлява над него. Твърде подобно е на библейските истории от детството ѝ и я отвежда до собствената ѝ липса на талант. Така че отблъсква тези мисли и се съсредоточава върху силата на духа, проявена от момчето, което ще се превърне в Джорди Боуман.

Джорди* (неизненадващо) израснал в Нюкасъл. Според нея името му всъщност е Джон или може би Джими, вече не е сигурна; с времето станал просто „Джорди“. Живеел на улиците при доковете, където работел баща му. Имали куче, което баща му обожавал (повече от сина си), и шкаф за напитки във формата на гондола, който бил гордостта и радостта на семейството (преди изобретяването на плазмените екрани). Когато Джорди бил на четиринайсет, излязъл на улиците на Нюкасъл рано една вечер. Кучето им било ухапало съседа и баща му бил бесен – на съседа. След като всякакъв здрав разум бил изоставен, Джорди се измъкнал навън през задната врата. Била студена нощ с навалял сняг, а Джорди бил само с тънко яке. Няма желание обаче да остане въкъщи, затова вместо да завие надясно към доковете, свил наляво в малка уличка и се промъкнал през страничната врата в Нюкасъл Сити Хол.

В концертната зала Джорди се качил до най-високите места, където било топло и малко вероятно да го забележат. И именно там се намирал, скрит зад прожектор (за повече топлина), и похапвал шоколад, който свил от будката, когато започнало пеенето. Първите извисили се тонове се забили като копие в гърдите на Джорди и го приковали на място. Никога не бил чувал за опера, какво остава да я е слушал, и въпреки това музиката му заговорила. По-късно в телевизионни интервюта Джорди ще каже, че когато умре и го отворят, ще намерят партитурите на „Бохеми“, увити около сърцето му.

Върнал се въкъщи за няколко дни, няколко седмици – нямам представа колко дълго. През това време измислил план. Никога не бил чувал за опера на североизток, така че предположение-

* *Geordie* (англ.) – прозвище на хората, живеещи в Нюкасъл и околностите. (Всички бележки под линия в книгата са на преводача.)

то му било, че не е подходящото място. Трябвало да е Лондон. Сигурно това бил домът на операта? Домът на всичко изискано. Трябвало да стигне до Лондон. Но без пари не можело и дума да става за влак или автобус. Така че трябвало да върви пеша. И именно това сторил. Напълнил една раница с колкото храна можел да носи и бутилка, открадната от гоңдолата, и се отправил на юг. По пътя се запознал със скитник, който изминал с него по-голямата част от разстоянието. През това време скитникът го научил на неща, които можели да му бъдат полезни в града, и му показал как да поддържа дрехите си чисти по време на пътешествието. Това включвало вземането на дрехи от нечий простор и заменянето им с мръсните, които били носили. Повтаряло се при следващия подходящ простор и така нататък.

Щом пристигнал в Лондон, Джорди обиколил различни концертни зали (скитникът му дал списък с места, където да опита) и в крайна сметка си намерил работа като реквизитор. Останалото е история.

Съпругът на Джанис, Майк, никога не е срещал Джорди. Това не го спира да говори за него в кръчмата, сякаш му е стар приятел. Джанис не му противоречи на публично място – не че Майк ѝ е благодарен за това; в съзнанието си той си е бърлил с Джорди много пъти. Докато говори за световноизвестния тенор („Бил е любимец на кралицата, да знаете“), Джанис се вкопчва в мисълта, че двамата никога няма да се срещнат. Понякога, когато Майк е „отскочил до тоалетната“ и я е оставил да плати сметката (отново), тя си мисли как Джорди ѝ пее една от любимите ѝ арии, докато тя му чисти фурната. Тия дни Джорди пее по-силно откогато и да било и това започва да я тревожи, тъй като е забелязала също, че понякога трябва да вика, за да привлече вниманието му, и той пропуска част от казаното.

Щом приключват с кафето, Джорди не може да устои да не последва Джанис из къщата. Мотае се на прага, докато тя почиства металната печка на дърва и я зарежда отново с подпалки и цепеници. Изглежда, има нужда от увещаване. За такъв едър мъж понякога се проявява като изненадващо стеснителен да започне разговор.

– Ходихте ли някъде? – пита Джанис с надеждата, че може да го насърчи да ѝ каже каквото очевидно желае да сподели.

Успява от първия път и лицето му грейва.

– Само малко да се поразтъпча до Лондон. Големи негодници има там, драга.

– Представям си. – Надява се, че го е окуражила достатъчно. Така е.

– Бях в метрото и там попаднах на този пълен тъпак. Имаше доста хора, но не беше чак толкова зле. Всички се опитвахме някак да пътуваме. Тоя префърцунен глезльо се набута в последния момент, преди вратата да се затвори, и започва да плямпа...

Тук Джорди имитира доста добре префърцунения тъпак и кара Джанис да се усмихне. Бе се оказала права; знаеше си, че Джорди е мястото, откъдето да започне своя ден, своята седмица.

Префърцуненият глезльо на Джорди е във вихъра си.

– О, хайде сега. Просто мръднете малко. Сигурен съм, че има много място, само ако хората леко се отместят. Има много място. Наистина! Хайде сега, мръднете по-навътре. – Джорди замълчава, за да се увери, че е приковал вниманието ѝ. – И тогава чувам глас от вътрешността на вагона. Друг младеж, лондончанин, бих казал. Както и да е, той извиква: „Отвори плювалника още малко, приятел. Сигурно можем да поберем двама вътре.“

Джанис избухва в смях.

– Това го накара да млъкне. – Джорди е възхитен от реакцията ѝ.

Не я е заблудил. Сигурна е, че именно Джорди е извикал в метрото. Именно той е поставил тъпака на място. Твърде скромен е, за да го каже, но тя е сигурна. Почти чува как гласът му прогърмява във вагона и предизвиква одобрителен смях наоколо.

Доволен от реакцията ѝ, той я оставя да продължи работата си. Джанис посяга към прахочистачката. Може би да е с хора като Джорди би трябвало да ѝ е достатъчно? Голяма част от хората, за които чисти, наистина внасят нещо специално в живота ѝ и тя се надява, че също допринася с нещичко за техния. Спира с прахочистачката по средата на рафта с книги. Истината е, че не е убедена, чувства се неспокойна. Това са историите на другите хора. Ако играе роля в тях, тя е на статист. Мисли си отново за Национално Богатство и опитва да си я представи в музикалната стая на Джорди, как бърше праха от партитурите му. Дали това би било достатъчно за Национално Богатство? Ще се задоволи

ли с него? Продължава да почиства праха, засрамена, че дори е попитала.

Джанис вижда отново Джорди, когато си тръгва за ранен обяд, след който ще се отправи към следващата си задача за почистване. Навън е сиво и тя усеща студения февруарски въздух да се процежда през процепа на вратата. Джорди ѝ помага да облече палтото си.

– Благодаря, ще ми е нужно. Става студено.

– Трябва да се погрижиш за себе си, ако усещаш, че си настинала – подхвърля той.

– Не, добре съм – опитва отново тя, този път по-високо. – Просто днес е студен ден.

Той ѝ подава шала.

– Е, до другата седмица и лекувай тая настинка.

Тя се предава.

– Вече се чувствам по-добре – казва му чистата истина.

Щом той затваря вратата зад нея, Джанис се чуди дали историята на живота е трагична комедия или комична трагедия.

Семейни истории

– Разбира се, всички библиотеки са обитавани от духове. Всички знаят, че духовете обичат да четат.

Младежът, който слиза по стълбите на библиотеката, говори сериозно на спътничката си – девойка на около двацет и пет години. На Джанис ѝ се иска да има време да ги последва, да чуе още от разговора им и да разбере за духовете. Той звучи толкова уверен, сякаш обяснява на приятелката си, че във въздуха има птици, а в небето – облаци. Джанис е запленена от мисълта за духове в библиотеката и се чуди дали ще срещне някой днес. Често се отбива в библиотеката по обяд, за да замени книга и скришом да изяде сандвич на някоя маса, скътана отзад между рафтовете.

Днес няма духове, само сестрите, защото двете библиотечарки не може да не са сестри. Имат еднакъв особен нюанс червеникава коса – яркочервена с медени нишки. Едната сестра я носи дълга до раменете и леко извита навътре; другата има дълга плитка, дръпната леко на една страна. Напомня на Джанис на малко момиче, макар сестрата сигурно да наближава петдесетте. Джанис смята, че ѝ отива, допадат ѝ също многоцветните нишки, вплетени в косата. Знае твърде малко за тях, освен че наистина са сестри и общо са четири. По-младата от сестрите (с разпуснатата коса) веднъж ѝ каза: „Мама имаше нас четирите. Татко не можа да получи момче.“ По-голямата сестра бе добавила за повече тежест: „Четири, можеш ли да си представиш? Горкият човек. Къща, пълна с жени.“ По-младата сестра бе продължила с обяснението, че всички сестри са доста близки и изключително много си приличат. „Разбира се – бе подчертала по-възрастната

сестра, – всички сме много различни.“ Сестра ѝ бе кимнала. „Да, викаме си Умницата, Хубавицата, Даскалицата и Пакостницата.“ Двете се разсмяха. „Семейна шега“ – бе уточнила по-възрастната. „Да, семейна шега“ – бе повторила другата и се бе усмихнала на сестра си.

Джанис се бе сетила за собствената си сестра и бе опитала да си представи как двете работят заедно, подреждат книгите в библиотеката в Кеймбридж. Знае, че е фантазия – разделят ги хиляди километри и неизречени спомени, – но тя измъква понякога представата в съзнанието си по същия начин, по който избира да си припомни някоя история. Сестрите нямат представа, че тя също е сестра, но знаят, че обича книгите, и понякога бърбят с нея за любимите ѝ. Не смятат, че трябва да пазиш тишина в библиотека. „Разбира се, че хората, които обичат книги, ще искат да говорят за тях“ – бе казала веднъж по-младата сестра.

Джанис се е опитвала да прецени коя сестра коя е, но не ѝ се искаше да попита от страх да не сбърка. Тайно смята, че по-младата сигурно е Хубавицата, а по-възрастната – Умницата или може би Даскалицата. Виждала я е да разчиства библиотеката при затваряне за по-малко от две минути.

Днес двете я поздравяват едновременно.

– Джанис, книгата ти е тук.

Джанис понастоящем препрочита старите си любими книги и е поръчала екземпляр от „Неуютна ферма“ на Стела Гибнс*.

Взема книгата и благодари, а после решава да попита:

– Хрумвало ли ви е, че в библиотеката може да има дух? – В момента, в който го изрича, се чувства глупаво и се чуди как младежът говореше по темата с такава увереност.

По-възрастната сестра се навежда малко по-напред върху плота.

– Странно, че питаш за това. Днес си вторият човек, който споменава за духове в библиотеката.

А, младежът.

– И имате ли? Духове, имам предвид?

Двете, изглежда, се замислят сериозно над въпроса.

* Cold Comfort Farm, Stella Gibbons, London, Longmans, 1932.

– Не зная – отвръща по-възрастната сестра. – Понякога си мисля, че книгите имат свой живот. Но ми се струва, че това е възрастният господин Банкс, който никога не връща нещата там, където ги намери.

По-младата библиотекарка размисля над думите на сестра си.

– Но разбира се, всички знаят, че духовете обичат да четат. Така че може би...

Преди Джанис да зададе друг въпрос: „Откъде знаете?“ или може би „Как така всички знаят за това освен мен?“, или „Да не би това да е само каквото сте чули от младежа?“, ги прекъсва шумна компания от млади майки с децата си, които се нуждаят от вниманието на сестрите.

Джанис отнася мислите си, екземпляра от „Неуютна ферма“ и сандвичите си със сирене до скритата маса отзад. Седи известно време, без да отваря книгата пред себе си, и размишлява над въпроса: дали историите на хората се определят от мястото им в семейството? Но ако е така, къде се намира тя? Няма желание да проследи подобна мисъл и затова си представя дух, който разглежда рафтовете след затваряне на библиотеката. Намира подобна перспектива успокояваща, а не тревожна – дух, който обича книгите, не може да е лош. И успокоението ѝ носи облекчение. Истината е, че Джанис доста се тревожи. И списъкът с неща, за които се тревожи, като че ли се увеличава с всеки изминал ден. Тревожи се за състоянието на океаните, найлоновите торбички, климатичните промени, бежанците, политическите размирици, крайнодесните, крайнолевите, хората, които трябва да хранят децата си от хранителни банки, дизеловите автомобили, дали трябва да рециклира повече? Дали трябва да яде по-малко месо? Тревожи се за състоянието на Националната служба по здравеопазването, договорите за нулеви часове, защо в наши дни, в такава епоха, голям брой хора, които познава, нямат право на отпуск по болест и на какъвто и да било отпуск изобщо. Дълбоко загрижена е за всички хора, които наемат жилища с малка сигурност или живеят у дома, докато навършат четирийсет. Тревожи се защо някой би поискал да тролва друго човешко същество с публикации в интернет или да крещи на някого на улицата само заради цвета на кожата му.

Навремето четеше вестника и се забавляваше с кръстословицата. Сега набързо проверява таблета си всяка сутрин само да не би някъде да има земетресение или някой от кралското семейство да е починал. Но не може да продължи да чете. Всяка новина добавя към списъка с тревогите ѝ. А тревогата се просмуква и навсякъде в живота ѝ. Вместо да си отправя предизвикателства с нови вълнуващи книги от библиотеката, тя се успокоява със старите класики и познатите ѝ любимци: Остин, Харди, Тролъп, Текери и Фицджералд.

Отваря екземпляра на „Неуютна ферма“, готова да се потопи в познатия хумор на историята. Освен това наистина се чувства съпричастна с героинята: Флора Пост е жена, която обича нещата да са в пълен ред, такава е и Джанис.

Половин час по-късно Джанис си тръгва от библиотеката по същия маршрут като младежа, който вярва в духове. На път е към следващата си работа – доктор Хуанг – преди последната за деня. Слиза по стъпалата, когато зърва позната фигура от другата страна на улицата. Високият мъж притежава уникална плавна походка. Залюлява се от единия крак на другия, като върви. Постоянно се изненадва, че съпругът ѝ Майк е толкова лош танцьор, при положение че върви в такъв мелодичен ритъм. Но какво прави тук? Тя поглежда часовника си. Би трябвало да е отишъл на работа преди часове. Щом изчезва от погледа ѝ, Джанис изпитва облекчение, че няма нужда да добавя тревогата за съпруга си към списъка. Той вече е включен на първо място.

Истории в етажите

Часът е почти четири следобед, когато Джанис стига до последната си работа в понеделник: тъга. Смях за започване на деня, мъка – за приключването му. Редовата къща от червени тухли е навътре от пътя, широка и ниска, сякаш някога е седнала на хълбоците си и е решила да не помръдва повече. Скромната фасада е измамна; къщата не прави изключение от всички останали на улицата, разширени отзад с дълга светла кухня/трапезария, която се простира във всяка паралелна градина. А в таванските помещения по цялата улица има кабинети, стаи за игра, гостни, а в тоя случай – любимата стая на Джанис, която тя смята, че може да е в центъра на историята. Историята на Фиона.

Щом отваря вратата, Джанис мигновено разбира, че Фиона и синът ѝ Адам са излезли. Празната къща има свой собствен звук. Усеща се не само че обитателите ги няма, но и че къщата някак се е затворила, отстъпила е някъде другаде. Тишината е толкова пълна, че я чува. Забелязала е същото с къщите и в други случаи. Рано на Коледа в къщата може да няма шум, но не напълно. Къщата очевидно не е заспала (за разлика от обитателите), а вместо това диша съвсем тихо и от стените тя почти дочува молбата за „още само пет минутки“, преди да започне атаката. Сутринта в ден на погребение къщата има особен звук, а може би е усещане, не е съвсем сигурна: напрежение, очакване, покой. Преди две години го усети тук. Бе денят, в който Фиона погребва съпруга си. Последния път, когато Адам каза сбогом на баща си.

На масичката в антрето има бележка от Фиона.

Отивам с Адам при ортодонт (още проблеми с шините!).

Парите са на масата в кухнята.

Джанис въздъхва с облекчение и в същия момент изпитва вина. Харесва Фиона и очаква с нетърпение почивката за кафе в кабинета ѝ, но истината е, че понякога се надява да не си е вкъщи. Премислила внимателно, смята, че има три причини за това. Първо, знае, че ще свърши по-бързо с чистенето, ако я няма. Второ – и именно тук според нея се корени вината ѝ, – иска да избегне тъгата, изписана по приятното лице на жената на средна възраст, седнала срещу нея, която отпива кафето, което току-що е наляла от яркочервената френска преса за кафе. Истината е, че се тревожи за Фиона (още някой за добавяне към списъка). Но разбира се, животът на Фиона няма нищо общо с нея. Тя е само чистачката им, както непрестанно ѝ напомня съпругът ѝ.

Когато приключва с по-голямата част от чистенето, признава и третата причина, поради която се радва, че Фиона е излязла. Предоставя ѝ възможността да прекара повече време в любимата си стая в къщата – дългото ниско таванско помещение. Ще продължи да чисти, разбира се (Джанис следва стриктни правила в това отношение), но ще си мисли също и за историята на Фиона.

На тавана, на широка маса, на която някога е имало влаков комплект – отпечатъците от релсите все още се забелязват върху зеленото сукно, – е разположена кукленска къща. Голяма е, в регентски стил с три етажа и – също като дома на Фиона – има допълнителни стаи на покрива. На приземния етаж обаче вместо трапезарии, кухни или килери има търговски обект. Жилищна площ отгоре, помещения за бизнес отдолу. Със златиста боя Фиона е направила елегантна табела за бизнеса: „Джебедея Джури: погребален агент“. Джанис няма представа откъде е името, но трябва да признае, че е доста звънко.

Сяда и отваря предната част на къщата. Повечето от стаите са завършени, идеални в миниатюрната си форма. Спални, хол,

детска стая и любимата на Джанис – прекрасно оформена кухня в провинциален стил с разточено тесто на масата и купа със сливи с големината на глави на карфици. Има и ново допълнение, добавено след посещението ѝ миналата седмица: Фиона е завършила една от баните. Според нея синьо-бежовият тапет с пейсли мотив изглежда идеално с махагоновия комплект и ваната на драконови крака. Джанис посяга и оправя мъничкото синьо килимче за пред ваната, което виси на миниатюрна закачалка за кърпи. Забелязва и друга промяна. На долния етаж в задната работна стая Фиона е направила нов ковчег – от орех, с малки месингови дръжки. Не смята, че подобно нещо може да се намери в магазините за кукленски къщи. Защо да ги продават, когато повечето хора търсят мънички тоалетки, пиано или дори кошница за куче? Не, сигурна е, че Фиона сама го е направила. Седи и се взира намръщено в него, без да знае какво да мисли.

Когато съпругът на Фиона почина, тя работеше като счетоводителка в правна фирма. В рамките на два месеца след смъртта му напусна работа и се преквалифицира в погребален агент. На кафе бе обяснила на Джанис, че винаги се е интересувала от подобно нещо, но никога не го е признавала на глас, защото смятала, че хората ще го помислят за странно.

Джанис не го намираще за странно. Знаеше, че когато хората сключват брак, има списания и онлайн насоки за оказване на помощ. Всички дават съвети; човек не може да ги спре. Но когато някой умре, човек може да се озове сам наред свят от неловко мълчание. Понякога Джанис помагаше на приятелка, която има бизнес за доставка на храна, и през годините се бе улавяла да предлага доброволно услугите си за бдение и да избягва сватбите. На погребение хората често се чувстваха объркани, не само в скръбта си, но и защото бяха англичани, парализирани от страха да не кажат или направят нещо погрешно. Мила дума от „персонала“ вместо от друг скърбящ често бе приемана охотно. Така че, да, добре разбираше защо Фиона иска да бъде погребален агент.

Фиона бе работила почасово, а после на пълен работен ден, за погребално бюро, завършвайки необходимото обучение да стане погребален агент, и Джанис нямаше причина да вярва, че някога е съжалявала за решението си. Но още един ковчег? Нямаше ли вече прекалено много складирани отзад? Оттогава Фи-

она бе преминала поредица курсове на място, бе се отдалечила от уреждането на погребения и бе специализирала като граждански изпълнител на ритуалите при нерелигиозни погребения. Джанис разбираше и това – нуждата да внесеш ред и да предложиш сигурност, когато няма религиозни ритуали, които да се следват. Познаваше хора – атеисти, – които приемаха религиозно погребение само защото семейството се обръщаше към установени доктрини, без да има представа какво друго е на разположение.

Джанис изважда от джоба на престилката си дълга тънка тръбичка, а от нея измъква метална жичка, на която са закрепени мънички зелени перца. Фиона не е единствената, която може да майстори неща. Залавя се да избърше праха от всички стаи поред, възхищава се на детайлите, с които е създадена всяка обстановка. Дали сътворяването на този мъничък свят в миниатюра е помогнало на Фиона да разбере своя свят? Изобщо не бе сигурна в това.

Джанис наистина смята, че новата работа е помогнала на Фиона, и знае, че работодателката ѝ е успокоила и насочила мнозина с изключителна доброта през шока и скръбта, които идват със смъртта. И именно заради работата си Фиона се бе разсмяла за първи път след смъртта на съпруга си.

Бяха седнали на кафе в кабинета на Фиона. Домакинята се бе свила на нисък кожен фотьойл, прибрала крака под полата си от твид. Бе облякла бледозелен пуловер и на Джанис ѝ се струваше, че ѝ липсва единствено якичката, за да изглежда точно като провинциален свещеник. Може би именно затова опечалените намираха утеха при нея? Фиона бе бутнала очилата си нагоре в пепеляворусата си коса и бе сложила настрана бележките от скутата си. Обясни, че това са многобройните ѝ опити за надгробно слово за мъж, който явно бил неприятен на абсолютно всички, които го познавали.

– Няма да повярваш колко много семейства оставиха словото на мен – вдигна тя поглед към Джанис.

– Може би се боят да говорят публично? – колебливо бе предположила Джанис. Дава си сметка, че не само се тревожи, но е и плаха.

– Не ги спира да крещат и да се карат публично – с усмивка бе отвърнала Фиона.

Джанис бе кимнала. И тя го бе виждала на бденията. За плах човек бе изненадващо умела в потушаването на кавгите.

– Какво ще кажеш за това? – Фиона бе вдигнала най-горната страница на бележките си. – „Беше типичен представител на поколението си.“

– Хм, не съм сигурна.

– Беше истинска личност? – неуверено бе предложила Фиона.

Джанис се бе замислила.

– А защо не... – Тя бе замълчала за момент, загледана през прозореца. – „Беше човек, който няма да бъде забравен от онези, които го познаваха най-добре.“

Джанис се бе извърнала бързо, дочула смеха на Фиона. Бяха минали месеци, откакто я бе чула да се смее. Доплака ѝ се.

– Идеално, по дяволите – бе се ухилила Фиона.

Приключва с почистването на праха в изящната кукленска къща и затваря вратичката. Иска ѝ се историята на Фиона да бъде представена с прекрасната мебел. Alegория за нова неочаквана посока, която води към оздравяване и възстановяване. Такава история би желала в колекцията си. Но увереността ѝ в щастливия край на историята на Фиона намалява все повече и повече. В историята има скрит мрак – огромен неизречен проблем, който според нея се пренебрегва. Нещо дебне. Това я кара да се чувства неудобно, насочва мислите ѝ към собственото ѝ детство, а ако има място, където не би поискала да бъде, то е обратно там.

Всеки има песен да запее (И ПРИЧИНА ДА ТАНЦУВА)

Докато чака на автобусната спирка, Джанис се чуди дали ще бъде шофьорът от сутринта. Не може да се отърси от чувството за нещо недоизказано в онази частица от секундата точно преди вратите да въздъхнат и да се затворят с потръпване. Започва да си представя как шофьорът въздъхва заедно с вратите. Какво щеше да ѝ каже? Когато автобусът пристига и тя се придвижва навътре, едва не се размива. Шофьорът не би могъл да бъде по-голяма противоположност на сутрешния. Чуди се дали някой там горе (каквото и да означава това) ѝ се подиграва. Шофьорът тази вечер едва е прехвърлил трийсетте и е огромен – тя подозира, че са повече мускули, отколкото тлъстини. Има плешива глава, страхотна брада и татуировки отстрани на шията. Прилича на член на „Ангелите от Ада“. Шофьорът сутринта приличаше на учител по география.

Едва когато сяда, си дава сметка колко е уморена и за кратко се пита дали да не свали обувките от подутите си крака. Проблемът е, че е трудно да ги обуеш отново. Наместо това се оставя тежестта ѝ да потъне в седалката и отпуска тяло, така че да се полюлява в синхрон с движението на автобуса. Изпразва съзнанието си и се приготвя безучастно да се настрои към разговорите около себе си. Не смята, че това е подслушване; само позволява думите да минават покрай нея. Понякога съзнанието ѝ може да посегне и да се закачи на някоя нишка. Нерядко нишките не водят доникъде, но ако има късмет, може да проследи една и да се натъкне на изкусителна история. Пътуването от центъра на Кеймбридж

до селото, където живее, отнема само половин час, така че обикновено с помощта на въображението си тя попълва празнините в историята. Щастлива е да го стори, а и така запълва времето, докато стигне от автобусната спирка до вкъщи. Много е стриктна обаче къде държи историите: архивирани са в съзнанието ѝ някъде между измислица и истина.

Не храни особени надежди за тазвечерното пътуване. Автобусът е само наполовина пълен и в момента се чува едва доловимо мърморене. Не че може да претендира да е развила усет къде може да намери история – това е удоволствието да бъдеш колекционер на истории, можеш да намериш неочакваното почти навсякъде. Спомня си крехката възрастна жена в обществената пералня (Джанис бе отишла да изпере юргана на клиент), която се бе оказала стюардеса на първия пътнически реактивен полет от Лондон до Ню Йорк. Докато жената внимателно сгъваше поръбените си със сатен одеяла (съпругът ѝ не понасял юрган), бе разказала на Джанис за момента, в който се бяха приземили.

– Разбирате ли, „ПАНАМ“ бяха пуснали реклами, че ще бъдат първите, които ще счупят рекорда, но моят шеф в Британската задгранична авиационна корпорация ме дръпна настрана около седмица преди това, накара ме да подпиша поверителен документ, каза ми, че ще ги изпреварим, и попита дали искам да съм в екипажа. Можете да си представите какво отговорих.

Спомня си как възрастната жена бе замълчала и поизпънала невзрачния си подплатен анорак. За секунда ръката ѝ се поколеба на път към главата ѝ, сякаш да провери шапчицата си. Вместо това прибра посивялата коса зад ухото си и продължи:

– Винаги бяхме много елегантни, ние, момичетата. Униформите ни бяха по-военни, отколкото на сегашните стюардеси. О, в онзи ден обаче се бяхме отърсили от всякакви задръжки. Все още помня нюанса на червилото, което носех: „Дръзка наслада“. Смятах, че е доста подходящо. Е, направихме го. А когато се приземихме и се отдалечихме от самолета, целият персонал на „ПАНАМ“ излезе да ни освирка. Но на нас не ни пукаше. Прекосих онази писта, сякаш бях два метра висока.

Жената ѝ се беше усмихнала и Джанис бе опитала да си представи по-младото лице, на което бе изгряла същата победоносна усмивка. Бе помогнала на старицата да отнесе одеялата до кола-

та си и тогава я бе видяла за последен път. Но все още разполага с историята ѝ. Изважда я в дни, когато тя самата не може да се усмихне. Усмивката на жената бе толкова сияйна, че можеше да огрее доста по-голямо пространство от обществена пералня на малка уличка в Кеймбридж. Можеше да освети нещо толкова голямо като, е, като самолет. И Джанис смята, че сигурно го е сторила. Улавя отражението си в покрития с дъждовни струи прозорец на автобуса. Зърва на лицето си загатната усмивка. Да, добра история. И още едно напомняне – ненужно за Джанис, но няма нищо лошо да си го повтори, – че човек *никога* не бива да подценява възрастните.

Изведнъж я увлича реплика от разговор. Няма начин да не я чуе – мъжът говори толкова високо. Млада двойка. По-скоро приятели, отколкото любовници, смята тя.

Той:

– Чу ли за банановия „Джак Даниълс“?

Тя:

– Звучи отвратително!

Той:

– Така си е. Не мога да му се наситя.

Това е. Изглежда, като да свършва там, и тя няма желание да го проследи.

Зад себе си чува да говорят две жени. Приглушено, от средната класа. Приятни жени, представя си тя. Приятелки.

– Минавах през паркинга на театъра и там го видях.

– Кого?

– Сещаш се... онзи актьор. Играе навсякъде.

– Хю Боневил?

Добър опит, мисли си Джанис, при толкова оскъдна информация.

– Не, не него. Беше в „Наблюдателят“. Трябва да си го гледала.

Защо да трябва?

– Бил Наи?

– Не, не. Той е чернокож.

– Бил Наи не е чернокож! О, имаш предвид мъжа на паркинга. Идрис Елба?

Това би било първото предположение и на Джанис.

– Не, по-възрастен, беше в онзи филм с... – Тук жената споменава Национално Богатство и за частица от секундата на Джанис ѝ минава през ум, че знаят как ги слуша. Помръдва смутено на седалката.

– О, много я харесвам...

И двете заговарят за Национално Богатство. Не ги вини; тя наистина е много добра актриса. Но не е тема, която интересува Джанис и тя се връща към дъждовните капки върху прозореца. И тогава я вижда.

Първо отражението ѝ. Джанис бавно извърща глава, за да я наблюдава с крайчеца на окоето си. Беше я забелязала и по-рано, защото стои права, когато има толкова много празни седалки. Млада е, вероятно няма трийсет, висока и стройна. Облечена е във вълнена рокля на райета и дълга подходяща ѝ жилетка в нюанси на тъмнозелено и златисто. Черният ѝ клин е малко потъмен от кожата на ръцете ѝ, но е същият цвят като косата ѝ. Изглежда като застинала с полузатворени очи. Неподвижна, но не съвсем. Единият ѝ крак е протегнат по-напред от другия и Джанис забелязва как мускулите леко се свиват и разпускат. Главата ѝ също помръдва, съвсем леко. Почти незабележими движения напред-назад. И тогава забелязва слушалките, почти скрити от подобните на масури къдрици. Изведнъж, почти като спазъм, ръката ѝ се стрелва в плавна вълна. Движението е елегантно, изпълнено с радост, и Джанис се чуди дали младата жена е танцьорка. После ръката се прибира до тялото, но другите леки движения продължават.

Джанис се пита какво ли слуша младата жена. Би дала много, за да чуе музиката, накарала ръката да се измъкне и да затанцува сама. Навремето обичаше да танцува. Нямаше телосложение на танцьорка като тази жена, но когато чуеше определени песни, тялото ѝ пееше заедно с тях. Мускулите ѝ се свиваха, краката ѝ потропваха и знаеше, че независимо как изглежда отстрани, е напълно в унисон с музиката. В онези безценни славни моменти, когато бедрата ѝ се люлееха в ритъм и ръцете ѝ се измъкваха на свобода, наистина не ѝ пукаше какво мислят за нея всички останали в стаята, че дори и в целия свят. Когато танцува, тя е лъвица.

Щом приближава спирката ѝ, Джанис неохотно се изправя. Не ѝ се иска да изостави младата жена, но в този момент, в този

живот, е твърде плаха, за да прекъсне унеса ѝ и да попита какво слуша. Щом стъпва на тротоара, чува вратите на автобуса да въздъхват зад нея и в промеждутъка между последния дъх и шума от потръпващото затваряне чува глас. Извърща се, изпълнена с очакване.

– Лека нощ, сладурче – весело подхвърля младият автобусен шофьор след нея.

Докато се отдалечава, започва да си мисли, че боговете наистина ѝ се подиграват.